

วารสารวนศาสตร์ปีที่ 3 ฉบับที่ 1

มกราคม-มีนาคม 2527

Thai Journal of Forestry

การศึกษาค่าใช้จ่ายและวิธีการทำไม้ไผ่

STUDY ON OPERATION COST OF BAMBOO EXPLOITATION

ประเทือง ธรรมนิตยกุล^{1/}

PRATUANG TAMANITKUL

ABSTRACT

Study on the costs and operation was carried out in bamboo forest at Kanchanaburi provinced.

Study on the harvesting and operation costs for bamboo was carried out in bamboo forest in Kanchanaburi. The results showed that harvesting costs depend on the size of bamboo. Selection cutting is used because each species has special uses. This means specific species and valuable stem sizes are cut : small stems of *Thyrostachys siamensis* are used for pulp and paper, and other species are used for cotainers or bambooware.

The bamboo is never managed silviculturally. The traditional method of subjective selection cutting is used for convenience of operations and marketing. Because of this the bamboo is gradually being destroyed. If the forest is not managed under goverment control it will become diminished and depleted.

^{1/} รองศาสตราจารย์ ภาควิชาวิศวกรรมป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เรื่องย่อ

การศึกษาค่าใช้จ่ายและวิธีการทำไม้ไผ่ ได้กระทำที่ป่าที่มีไม้ไผ่ขึ้นในท้องที่จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งปรากฏผลว่า ค่าใช้จ่ายในการทำไม้ไผ่ยังคงใช้วิธีแบบเหมาตัด โดยตกลงราคากันเป็นลำ ๆ หรือร้อยละตามแต่ขนาดเล็กลำขนาดใหญ่ของลำต้นไม้ที่ตัด ส่วนวิธีการตัดนั้น ยังคงใช้แบบวิธีเลือกตัด คือตัดเอาเฉพาะชนิดและขนาดลำต้นที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในทางนั้น ๆ เพราะไม้ไผ่แต่ละชนิดนำไปใช้ประโยชน์ ได้ดีและเหมาะสมแตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น นำไปใช้ทำเยื่อกระดาษ ก็ต้องตัดเอาไม้ไผ่รวกขนาดเล็กนำไปใช้ผลิตเยื่อกระดาษ นอกจากนี้ยังนิยมตัดไม้ไผ่ชนิดอื่น ๆ นำไปใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมกับการใช้ทำภาชนะและเครื่องจักสานชนิดนั้น ๆ การทำไม้ไผ่ยังไม่มี การนำวิชาการทางด้านวนวัฒนวิทยา และการจัดการป่าไม้เข้ามาเกี่ยวข้องแต่อย่างใด ยังคงใช้วิธีโบราณคือ เลือกตัดเอาตามใจชอบ และสะดวกต่อการชักลาก และขนส่งมาสู่ตลาด นับว่าเป็นที่น่าเสียดายว่าป่าไม้ไผ่ที่มีอยู่มีแต่จะทรุดโทรมลงไปเรื่อย ๆ ถ้ารัฐยังมีเข้าไปจัดการให้ถูกต้องตามหลักวิชาการต่อไปแล้ว ในที่สุดป่าไม้ไผ่ก็จะหมดไปเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ตัด ซึ่งมุ่งแต่จะตัดเอาแต่เฉพาะประโยชน์ของตนฝ่ายเดียว

คำนำ

ไม้ไผ่ นับว่าเป็นไม้ที่สำคัญชนิดหนึ่งของประเทศไทย เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถขึ้นทดแทนกันได้ ไม้ไผ่มีความสำคัญต่อทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ และใช้สำหรับชีวิตประจำวันซึ่งไม่น้อยไปกว่าทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ที่สำคัญ ๆ ไม้ไผ่ ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์โดยตรง เช่น ลำต้นของมันถูกใช้ประโยชน์เกี่ยวกับการก่อสร้างที่อยู่อาศัย หน่อ และเมล็ดยังใช้เป็นอาหารได้ ในวงงานอุตสาหกรรมยังเป็นวัตถุดิบในการผลิตเยื่อกระดาษ นอกจากนี้ไม้ไผ่ยังถูกนำไปใช้ประโยชน์ทางอ้อม ซึ่งมักจะมองกันไม่ใคร่เห็น หรือมักมองข้ามกันไป คือมันสามารถช่วยบรรเทาอุทกภัยโดยการชลออัตราความเร็วของกระแสน้ำ รากของไม้ไผ่สามารถยึดแน่นกับดิน ป้องกันการพังทลายของดินตามริมฝั่งน้ำได้ นอกจากนี้มันยังเป็นแนวป้องกันลมพายุตามหัวไร่ปลายนาซึ่งชาวนามักนิยมปลูกไผ่ไว้

รอบ ๆ บริเวณบ้านของคน ทั้งนี้เพื่อป้องกันลมพายุพัดบ้านพังทะลาย ไม้ไผ่ยังเป็นรั้วรอบบ้าน ป้องกันขโมยหรือโจรผู้ร้ายเข้าปล้นได้ ซึ่งชาวชนบทที่อยู่ห่างไกลมักนิยมปลูกทำเป็นรั้วป้องกันบ้านตนเอง

ไม้ไผ่จัดอยู่ในจำพวกหญ้าชนิดหนึ่งซึ่งมีอายุยืน ทนอยู่ได้หลาย ๆ ปี (Troup 1921) ในตระกูล Gramineae มีลำต้นแบบ woody stem ลำต้นเกิดจากลำต้นใต้ดินที่เรียกว่าเหง้า ลำต้นกลวงและมีความหนาแตกต่างกันไปตามชนิดของมันซึ่งมีอยู่หลายร้อยชนิด ลำต้นเป็นปล้อง ๆ และมีลำข้อซึ่งตรงข้อของมันมีการสะสมสารจำพวก silica นอกจากนี้แล้วยังพบสารจำพวก silica อยู่ในผิว ใบ ลำต้นด้วย ซึ่งสารเหล่านี้จะทำให้ไม้ไผ่เหนียวและแข็งแรงทนทานใช้ได้นานปี ไม้ไผ่สามารถขึ้นได้ในระดับต่ำจนถึงระดับสูง ๆ มีไม้ไผ่หลายชนิดที่สามารถขึ้นได้ในระดับสูง ๆ จากระดับน้ำทะเลมาก ๆ ไม้ไผ่จัดอยู่ในจำพวกที่มีใบเขียวตลอดปี แต่ก็มีบางชนิดอาจจะผลัดใบได้ ถิ่นกำเนิดของไม้ไผ่ส่วนใหญ่อยู่ในทวีปเอเชีย โดยเฉพาะทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไม่มีไม้ไผ่ขึ้นเองตามธรรมชาติในทวีปยุโรป ดอกของไม้ไผ่เป็นแบบช่อดอก (inflorescence) ดอกมีขนาดเล็กมี 1 ovule ใน ovary ดอกเป็นแบบ spikelets จัดเรียงตัวและจำนวนของดอกแตกต่างกัน ผลเป็นแบบ caryopsis และบางพวกเป็น fleshy

สำหรับไม้ไผ่ที่ขึ้นอยู่ในประเทศไทยและเป็นที่รู้จักกันดีอย่างแพร่หลาย มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ และมีอยู่แทบทุกภาคในขณะนี้ มีอยู่หลายชนิด เช่น ไม้บง (Bambusa tulda, Roxb.) ไม้ไร่ (Oxytenanthera albociliata, Monro) ไม้ป่า (Bambusa arundinacea, Wild) ไม้หก (Dendrocalamus brandisii, Kurz.) ไม้ซาง (Dendrocalamus strictus, Nees.) ฯลฯ ในประเทศไทยมีไม้ไผ่อยู่ไม่น้อยกว่า 50 ชนิด ชอบขึ้นอยู่ในป่าผลัดใบ (Mixed Deciduous Forest) และป่าดิบชื้น (Ever green Forest) และเป็นไม้ประกอบหรือไม้พื้นล่างที่สำคัญของป่าดิบชื้น ป่าผลัดใบชื้นและป่าผลัดใบแล้ง ป่าไผ่มักจะพบมีอยู่ทั่ว ๆ ไปในที่ลาดหรือริมห้วย ซึ่งมีการทำไร่เลื่อนลอยผ่านพ้นไปแล้ว (Huberman 1959) ไม้ไผ่สามารถเจริญเติบโตได้ดีที่สุดที่อุณหภูมิระหว่าง 17.8°ซ-35.5°ซ ปริมาณน้ำฝน

เฉลี่ย 950 มม. ต่อปี ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยอยู่ระหว่างประมาณ 66.8 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป ไม้ไผ่ส่วนมากมักจะพบขึ้นอยู่ในดินจำพวก loamy clay และ sandy loam และดินที่มีการระบายน้ำดี

ปัจจุบันนี้ไม้ไผ่ได้ถูกตัดนำมาใช้ในงานกรรมต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นพื้นที่ป่าที่มีไม้ไผ่ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติก็ยังถูกทำลายเพื่อใช้เป็นพื้นที่กสิกรรมอีกจำนวนมาก ยังมีไม้ไผ่หลงเหลืออยู่พอประมาณในท้องที่ป่าในจังหวัดกาญจนบุรี สุราษฎร์ธานี ในภาคเหนือก็มีในจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ตาก ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีในบางจังหวัดภาคตะวันออก จังหวัดกาญจนบุรี นับว่าเป็นจังหวัดที่มีป่าไผ่มากที่สุดในประเทศไทย ชนิดไม้ที่ขึ้นได้แก่ ไม้ป่า (Bambusa arundinaseae) ไผ่รวก (Thyrostachys siamensis) และไผ่บง (Bambusa Tulda, Roxb) ฯลฯ ไม้ไผ่เหล่านี้มีขึ้นอยู่หนาแน่นพอสมควร แต่ก็ได้ลดน้อยลงไปมาก เนื่องจากถูกตัดนำมาใช้ประโยชน์และพื้นที่ป่าถูกบุกรุกทำลายเพื่อเอาพื้นที่มาปลูกพืชกสิกรรม เช่น การทำไร่อ้อย เป็นต้น

ในการศึกษาป่าไม้ไผ่ครั้งนี้ก็เพื่อจะศึกษาค่าใช้จ่ายและวิธีการทำไม้ไผ่ตลอดจนการนำไม้ไผ่ออกจากป่ามาสู่โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ไม้ไผ่เป็นวัตถุดิบนั้น มีกรรมวิธีที่จะทำกันอย่างไบบ้าง ท้องที่ที่ทำการศึกษาคือป่าไผ่ในท้องที่จังหวัดกาญจนบุรี

วิธีการ

จากการศึกษาและสำรวจข้อมูล ค่าใช้จ่ายในการจ้างตัดไม้ไผ่จะแตกต่างกันไปตามชนิดของไม้ไผ่ ความยาวและประโยชน์ที่จะนำไปใช้ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ค่าจ้างตัดไม้ไผ่ป่า แยกราคาออกได้ดังนี้

1.1 ตัดแบบไม้พะอง ไม่มีการลิดตา เพื่อใช้ประโยชน์ในการทำพะองขึ้นตาลขนาดยาว 10 เมตร ค่าจ้างตัดลำละ 7 บาท

1.2 ตัดไม้แบบโคนซอ มีการลิดตา สำหรับใช้ทำเสารั้วและไม้ข้ามร่องสวน มี 2 ขนาด คือ ขนาด 3 วา ลำละ 7 บาท และขนาดยาว 6 คอก ลำละ 4 บาท

1.3 ตัดแบบไม้ลำที่เห็นทั่ว ๆ ไป ขนาดยาว 4 วา ลำละ 5 บาท และ
ขนาดยาว 3 วา ลำละ 4 บาท

2. ค่าจ้างตัดไม้ไผ่รวก ตัดออกมาเป็นลำ ๆ ค่าจ้างตัดขนาดยาว 4 วา ลำละ
5 บาท และขนาดยาว 3 วา ราคาลำละ 4 บาท

3. ค่าจ้างตัดไม้ไผ่รวก แยกราคาออกได้ดังนี้

3.1 ไม้ไผ่รวกยาว 3 วา 2 ศอก ค่าจ้างตัดร้อยละ 200 บาท

3.2 ไม้ยาว 8 ศอก ค่าจ้างตัดร้อยละ 50 บาท

วิธีการตัดไม้ไผ่มี 2 วิธีด้วยกันคือ ตัดแบบเลือกตัดและตัดแบบล้างกอ วิธีที่ใช้
ส่วนใหญ่เป็นแบบวิธีเลือกตัด ส่วนวิธีแบบล้างกอไม่ค่อยใช้กันเนื่องจากความแก่ของไม้ไผ่
ไม่เท่ากัน และหากตัดล้างกอแล้วในปีต่อ ๆ ไปไม่สามารถตัดได้อีก กรณีการตัดล้างกอจะ
กระทำก็ต่อเมื่อกอไม้มีลำแก่มาก ลำต้นอ่อนมีน้อย ไม้ไผ่ที่นิยมตัดนำมาใช้ประโยชน์มี 3
ชนิดคือ ไม้ป่า ไม้รวก และไม้รวก ขนาดอายุของไม้ไผ่ที่ตัดมาใช้ประโยชน์มีอายุตั้งแต่
2 ปีขึ้นไป การขนส่งไม้ไผ่ที่นิยมกระทำกันอยู่ในปัจจุบัน คือ ใช้รถบรรทุก สำหรับการ
ขนส่ง กระทำได้ 2 ช่วงคือ จากป่ามายังจุดรวมหมอน นิยมใช้รถจี๊ปใหญ่ และจากจุด
รวมหมอนไปยังตลาดที่จะจำหน่ายหรือส่งมา ราคาขนส่งเหมาเป็นคันรถ ราคาค่าขนส่งจะ
มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระยะทางไกลหรือใกล้กับตลาดที่จะไปส่ง ลักษณะการตัดไม้ไผ่มักจะขึ้น
อยู่กับชนิดและขนาดของไม้ไผ่ที่จะถูกตัดนั้น จะนำไปใช้ประโยชน์อะไรบ้าง ซึ่งพอจะ
จำแนกออกได้ตามลักษณะที่จะนำไปใช้เป็นวัตถุดิบต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ตัดเพื่อนำไปขายในท้องที่จังหวัดอื่น ๆ มักจะเลือกตัดเอาลำไม้ไผ่ที่มีอายุแก่
แล้วนำขึ้นบรรทุกรถยนต์ไปขายยังจังหวัดอื่น จังหวัดที่นำไปขายได้แก่ นครปฐม สมุทร-
ปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม กรุงเทพฯ บางครั้งอาจจะเลยไปถึงจังหวัดชลบุรี
ปราจีนบุรี เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ใช้ในการทำนังร้าน ทำพะองขึ้นตาล

เครื่องจักสาน สร้างค่ายผู้อพยพ ทำไม้ระแนง เรือนกล้วยไม้ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการส่งไม้ไผ่รวกที่มีลักษณะลำต้นดี ส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศกันมากขึ้น ประเทศที่ซื้อมักจะ เป็นประเทศที่อยู่ใกล้เคียง เช่น ปากีสถาน บังกลาเทศ ญี่ปุ่น ตลอดจนบางประเทศในทวีปยุโรปก็นิยมส่งไม้ไผ่จากประเทศไทย โดยเฉพาะไม้ไผ่ในจังหวัดกาญจนบุรีเพื่อนำไปใช้ในการทำร้านอุโมงค์ และปักเป็นแนวริมถนนเพื่อเป็นที่สังเกตในเวลาหิมะตกหนักจนท่วมถนน

2. การตัดไม้ไผ่เพื่อนำมาทำเยื่อกระดาษ ส่วนใหญ่ตัดไม้ไผ่รวกขนาดเล็กอายุยังไม่แก่ ปัจจุบันนี้ได้เลิกการตัดไปแล้ว เนื่องจากโรงงานกระดาษที่จังหวัดกาญจนบุรีได้เลิกกิจการไปแล้วเพราะทนต่อการขาดทุนไม่ไหว แต่ทางรัฐบาลก็ยังวางนโยบายไว้ ถ้ามีเอกชนรับซื้อกิจการโรงงานกระดาษแห่งนี้ไปดำเนินการ รัฐบาลก็จะขายโรงงานดังกล่าวให้ ซึ่งเมื่อโรงงานแห่งนี้เปิดดำเนินการต่อไปก็คงจะใช้ไม้ไผ่รวกเป็นวัตถุดิบในการทำเยื่อกระดาษอีก การที่ใช้ไม้ไผ่รวกทำเยื่อกระดาษก็เนื่องจากไม้ไผ่มี fiber ยาว ซึ่งทำให้ได้เยื่อที่แข็งแรง ตลอดจนเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งได้มาก เนื่องจากโรงงานตั้งอยู่ใกล้เคียงวัตถุดิบ จึงเหมาะที่จะใช้ไม้ไผ่รวกทำเยื่อกระดาษ เนื่องจากโรงงานแห่งนี้เดิมเป็นของกระทรวงกลาโหมและจำเป็นต้องใช้ไม้ไผ่รวกจำนวนมากเป็นวัตถุดิบเพื่อทำเยื่อกระดาษ สำหรับบ่อนโรงงานให้สม่าเสมอตลอดไป จึงจำเป็นต้องสงวนป่าไม้ไผ่ไว้เป็นจำนวนมากเกือบทั้งจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งคิดว่าถ้าเอกชนซื้อโรงงานไปดำเนินการต่อไป ก็คงจะใช้ไม้ไผ่เหล่านี้เป็นวัตถุดิบเช่นเคยมา และอาจจะดำเนินการได้ดีกว่ารัฐบาลดำเนินการ

3. การตัดไม้ไผ่มาเพื่อจักสานเป็นเชิง ไม้ไผ่ที่ถูกตัดออกมามักเป็นไม้รวกที่มีอายุระหว่าง 1-3 ปี ต้องเป็นไม้รวกขนาดใหญ่และยาวกว่าไม้รวกที่ใช้ทำเยื่อกระดาษ เชิงไม้ไผ่เป็นที่ใช้กันทั่วไปทุกภาคของทุกประเทศ เป็นอุตสาหกรรมภายในครอบครัวที่ทำรายได้ให้อย่างงดงาม ส่วนใหญ่มักจะทำกันในท้องที่อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ปริมาณไม้ไผ่รวกที่ใช้ในการสานเชิงแต่ละปีมีจำนวนมาก

4. การตัดไม้ไผ่เพื่อนำมาทอเป็นเสื่อรวก การตัดไม้ไผ่เพื่อนำมาทอเป็นเสื่อรวกนี้มักจะเลือกตัดเอาไม้ไผ่รวกที่ลำต้นขนาดใหญ่และโตกว่าที่ตัดนำมาทำเยื่อกระดาษและมี

ขนาดเล็กกว่าสวนแข่งเล็กน้อย การทอเสื่อรวกนี้จำเป็นต้องใช้ไม้อื่น ๆ เช่น ไม้เสลงพรรณเป็นส่วนประกอบด้วย ซึ่งไม้ชนิดนี้นับวันจะหายาก ทำให้การทอเสื่อรวกลดน้อยลงในปีหนึ่ง ๆ ใช้ไม้ไผ่รวกทอเสื่อรวกไม่มากนัก

5. การตัดไม้ไผ่เพื่อนำมาปลูกสร้างบ้านเรือน เนื่องจากประชากรตามชนบทส่วนใหญ่ของประเทศยังยากจนอยู่ จึงจำเป็นต้องใช้ไม้ไผ่ซึ่งหาได้ง่ายและราคาถูกนำมาใช้ปลูกสร้างบ้านเรือนเป็นที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะในจังหวัดกาญจนบุรี จะมีชาวบ้านที่จะต้องปลูกบ้านเป็นที่อยู่อาศัยโดยใช้ไม้ไผ่เพิ่มขึ้นปีละไม่น้อย ไม้ไผ่ที่ตัดมาปลูกบ้านพักอาศัยนี้เป็นไม้ไผ่ที่แก่เต็มที่แล้ว มีอายุหลาย ๆ ปี

6. การตัดไม้ไผ่รวกมาทำตับจาก เนื่องจากชาวชนบทที่ยังยากจนอยู่ยังนิยมใช้จากมุงหลังคาบ้าน เพราะราคาถูก จึงมีการตัดไม้ไผ่รวกไปทำตับจาก แหล่งที่ทำตับจากกันมากได้แก่ในท้องที่จังหวัดสมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสมุทรปราการ ไม้ตับจากที่ใช้นี้ตัดจากไม้รวกที่มีอายุแก่แล้ว ปีหนึ่งใช้ไม้ชนิดนี้จำนวนมากพอสมควร

7. การตัดไม้ไผ่เอามาเป็นลำ ๆ เพื่อส่งออกจำหน่ายในต่างประเทศ ปัจจุบันนี้นับว่าเป็นนิมิตที่ดีอันหนึ่งที่ไม้ไผ่ของเราเป็นที่นิยมใช้กันมากในต่างประเทศ เพราะราคาถูกและคุณภาพดีมาก การตัดไม้ไผ่ชนิดนี้ต้องตัดออกมาเป็นลำ ๆ แล้วนำมาผึ่งและอาบน้ำยาแล้วจึงส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศที่สั่งซื้อมา โดยเฉพาะนำไปจำหน่ายในญี่ปุ่น และฮ่องกง ฯลฯ ในรูปของคันเบ็ดและคันสกี ฯลฯ

8. การตัดไม้ไผ่มาทำไม้ไผ่อัด ปัจจุบันนี้ได้มีผู้ตั้งโรงงานทำไม้ไผ่อัด เพื่อนำไปใช้ปูพื้น เครื่องเรือนและอื่น ๆ ไม้ไผ่ที่ตัดมาทำไม้ไผ่อัดส่วนใหญ่ใช้ไม้ไผ่ชวล (Dendrocalamus stricks) ไม้ที่ใช้ใช้เฉพาะเนื้อไม้ ส่วนผิวไม้ไม่ใช้นับเป็นการสูญเสีย ซึ่งน่าจะมีการนำมาใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้อีกเดือนหนึ่ง ๆ ทางโรงงานต้องใช้ไม้ไผ่ชวลจำนวนมากพอสมควร

9. การตัดหน่อไม้มาทำหน่อไม้ปิ้ง เนื่องจากหน่อไม้ไผ่โดยเฉพาะหน่อไม้ไผ่รวกไผ่ชวลมีรสหวานอร่อย ดังนั้นเมื่อถึงฤดูฝนตกชุกประมาณเดือนกรกฎาคม-เดือนกันยายน

จึงมีการเก็บหน่อไม้มาบริโภคกันมาก นอกจากนั้นหน่อไม้ไผ่สีสุก ไผ่ป่า ชาวบ้านก็ตัดมาทำหน่อไม้ดองกันอีก โดยดองใส่ปีบหรือไห ซึ่งหน่อไม้ที่ถูกตัดนั้นนับวันจะเพิ่มขึ้นตามความต้องการ ในปีหนึ่ง ๆ จึงทำให้ต้องสูญเสียหน่อไม้ต่าง ๆ ไปนับจำนวนไม่ถ้วน นับว่าเป็นการทำลายป่าไผ่อย่างน่าเสียดาย เพราะถ้าหน่อไม้เหล่านี้ไม่ถูกตัดก็จะกลายเป็นลำไผ่ต่อไป ซึ่งจะทำประโยชน์ต่าง ๆ ให้มากกว่าที่จะนำมาบริโภค

10. การตัดไม้ไผ่เพื่อนำมาใช้ประโยชน์อย่างอื่น ๆ นอกจากการตัดไม้ไผ่เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์อื่น ๆ ได้อีก เช่น ใช้ไม้ไผ่ประดิษฐ์ภาชนะต่าง ๆ เครื่องใช้ไม้สอย ของที่ระลึก ซึ่งสามารถประดิษฐ์ได้หลายรูปแบบและสวยงามอีกด้วย ซึ่งนับวันจะมีการใช้ประโยชน์จากไม้ไผ่ในด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้น

ผลและวิจารณ์ผล

จากการศึกษาไม้ไผ่ในจังหวัดกาญจนบุรี จะเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายและวิธีการตัดไม้ไผ่ส่วนใหญ่ยังคงนิยมเหมาะสมเป็นลำดับ ๆ และใช้เครื่องมือแบบเดิมตัด คือใช้มีดตัด การตัดไม้ไผ่ชนิดใดและลำขนาดใดมักจะขึ้นอยู่กับประโยชน์ที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมนั้น ๆ ในการตัดแต่ละครั้งมักจะเลือกตัดเอาขนาดที่ใช้ประโยชน์ได้ไปทั้งหมด โดยทำการตัดลำต้นไผ่ที่เกะกะอยู่รอบนอกออกก่อน แล้วจึงจะถึงต้นที่จะตัดนำไปใช้ประโยชน์ได้ ควรเลือกบริเวณตัดไม้ไผ่มักจะเลือกตัดในป่าที่มีไม้ไผ่ขึ้นอยู่ใกล้และสะดวกกับการจะนำรถเข้าไปบรรทุกออกมา การตัดไม้ไผ่นำมาใช้ประโยชน์ยังไม่มี การคำนึงทางด้านวนวิทยา และการจัดการป่าไม้ สักแต่เมื่อลำไผ่ใดสามารถนำไปใช้ประโยชน์ที่ต้องการได้ ก็จะตัดออกมาหมดนับว่าเป็นที่น่าเสียดายว่าไม้ไผ่ในป่าแห่งนี้วันมีแต่จะลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ เพราะการตัดไม้ไผ่ยังไม่ได้คำนึงถึงหลักวนวิทยา และยังไม่มี การปลูกไม้ไผ่เป็นอาชีพกันแต่อย่างใดเลย คงปล่อยให้ การสืบพันธุ์ของมันเป็นไปตามธรรมชาติ อย่างไรก็ตามการตัดหน่อไม้ไผ่ออกมาเป็นอาหารและสินค้า เป็นตัวทำลายให้ป่าไผ่ลดน้อยอย่างรวดเร็ว เพราะหน่อไม้ทุกหน่อที่ชาวบ้านพบจะถูกตัดนำออกมาบริโภคหมด

การตัดไม้ไผ่ควรจะได้มีการกำหนดวิธีการตัดฟันและกำหนดรอบตัดฟัน (rotation) ที่เหมาะสม จากการศึกษาของนายประสาน บำรุงราษฎร์และคณะ (2510) ในการหาผลผลิตของไม้ไผ่รวกโดยวิธีการตัดแบบต่าง ๆ พบว่า ตัดลำที่มีอายุ 3 ปีขึ้นไปเป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะจะสะดวกในการปฏิบัติผลผลิตประจำปีจะลดลง ผลสุดท้ายก็สูญพันธุ์ การตัดไม้ไผ่ลำที่มีอายุ 3 ปี ประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ และเกิน 3 ปีขึ้นไป ไม่สะดวกต่อการจัดการป่าไผ่ ต้องอาศัยความชำนาญและความละเอียดเป็นพิเศษ นอกจากนี้ควรจะได้มีการควบคุมมิให้ประชาชนเข้าไปตัดไม้ไผ่กันอย่างเสรี ถ้าสามารถควบคุมได้จะทำให้ผลผลิตของไม้ไผ่เพิ่มขึ้น ควรจะได้มีการจัดตั้งศูนย์บำรุงและขยายพันธุ์ไม้ไผ่เพื่อทำการแจกจ่ายให้แก่ประชาชนเพื่อนำไปปลูก รวมทั้งการให้คำแนะนำจัดการไม้ไผ่ที่มีอยู่แล้วให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ นอกจากนี้เพื่อให้การใช้ไม้ไผ่มีอายุคงทนยืนนาน ควรมีการอาบน้ำยาไม้ไผ่ด้วย ก็จะเป็นการช่วยกันประหยัดไม้ไผ่ได้จำนวนมาก ๆ

สรุปผล

ผลการศึกษาค่าใช้จ่ายและวิธีการทำไม้ไผ่ ยังไม่มีการนำหลักวิชาการทางด้านวนวัฒนวิทยาเข้ามาใช้ คงใช้วิธีการแบบโบราณตามธรรมชาติ คือ เลือกลำต้นที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ออกมาหมด ไม่มีการคำนึงถึงว่าไม้ไผ่จะมีการแตกหน่อใหม่หรือลำต้นใหม่จะเกิดขึ้นอย่างไร นับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อป่าไผ่ที่ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ เป็นเรื่องที่น่ากังวลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ควรจะได้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะนำวิชาการเข้าไปใช้และจัดการเสียโดยเร็วที่สุดที่จะทำได้ โดยเฉพาะการตัดหน่อไม้ไผ่นำมาบริโภค ควรจะได้มีการห้ามละเว้นกันบ้างในบางปี

เอกสารอ้างอิง

1. เทียม คมกฤต. 2515. ชนิดป่าในประเทศไทย 15 หน้า
2. ประสาน บำรุงราษฎร์ และประเสริฐ โพธิ์บัณซ์ 2510. "การทดลองหาผลผลิตของไม้รวกโดยใช้วิธีตัดแบบต่าง ๆ" วนสารปีที่ 25 ฉบับที่ 2 หน้า 129-132

3. กรมป่าไม้ รายงานประจำปี แสดงกิจการป่าไม้ พ.ศ. 2523
 4. เลิศศักดิ์ กรุณาฤทธิโยธิน 2517. ลักษณะทางวนวัฒนวิทยาของไผ่ป่อง
 5. Troup, R.S. 1921. The Silviculture of Indian Tree Vol. 3 Oxford: The Clarendon Press 1195 pp.!
 6. Ming-Yih Chen 1974. Giant timber Bamboo in Alabama Journal of Forestry. 71 (December): 777.
-

THAI JOURNAL OF FORESTRY

Vol. 3 No. 1 ISSN 0857-1724

January-March 1984

CONTENTS

Editor		(i)
Editor to Author		(ii)
Impact of Land Use on Water	NIWAT RUANGPANIT	1
Quality at Doi Pui and Tung Jaw	ANUNASAK SONGPRAI	
Wild Fauna of Thuang Yai	NARIS PHUMPARKPAN	17
Nare-Suan	UTIS KUTINTARA	
Study on Operation Cost of		
Bamboo Exploitation	PRATUANG TAMANITKUL	83
Publication		93

Thai Journal of forestry in a three monthly publication. Subscribers outside Thailand pay annual fees of \$ 20. Subscription request should be sent to the Director, Forestry Research Center, Kasetsart University, Bangkok, Bangkok. 10900.